

РЕАЛНА И ФИКТИВНА ЕКОНОМИЈА

Тежиште нашег рада треба да буде доследна борба за тржишну економију, а против бирократије; — да се отвори простор за иницијативу и стваралачки рад, да се уклањају ограничења и стварају услови да свако покаже шта може, да допринесе изласку из кризе и сопственом и друштвеном. За Савез комуниста у овом тренутку нема важнијег историјског задатка од сукоба са носиоцима отпора тој оријентацији.

Процес у коме се налазимо, у основи је идејна конфронтација између бирократско-волунтаристичких снага и снага које у себи носе способност развоја самоуправљања. Та дубинска димензија ствари не сме се испуштати из вида, макар се расправа водила и о само привидно текућем или површинском питању као што је, на пример, развојна и економска политика за идућу годину.

Економско стање које је тешко, не указује на напредовање материјалних снага и друштвених односа, већ на њихово назадовање. А нема развоја самоуправљања у економском назадовању, нема ни развоја социјализма без развоја самоуправљања. То је наше давнашње опредељење. Зато наша непосредна активност треба да изрази способност Савеза комуниста за раскид са праксом оклевања и одуговлачења у спровођењу Дугорочног програма економске стабилизације.

Из овога јасно следи да се битка за самоуправљање, а то значи она стварна битка за бољи друштвени и економски положај радничке класе, данас пре свега бије на терену економије, економских односа и економске праксе, па према томе укључује и економску политику. Тиме не треба да буде умањен значај нужних промена у политичком систему, за које се залажемо. Али и те промене су у крајњој линији нужне, да би се самоуправљање у

економском смислу, пре свега, учинило успешнијим, како би, као друштвено-економски систем, радничкој класи пружило и историјско самопотврђивање и материјални прогрес.

Због тога се не може преценити значај правилне економске оријентације и њеног доследног спровођења. Јер, из ове кризе може се изаћи једино привредним растом и развојем. То је свакоме јасно. Због сложене и тешке садашње ситуације, као и због потреба будућег развоја, а нарочито због обезбеђења услова за живот и рад будућим генерацијама, нама је неопходан висок и квалитетан раст. Јер, ако бисмо се развијали по просечној стопи од два одсто, било би потребно 35 година да се удвостручи друштвени производ; већ код стопе од 4 посто за удвостручење је потребно 17 година, а свака виша стопа знатно скраћује тај рок, убрзава материјализацију прогреса. Није реч о економистичком рачунању стопа раста, већ о одговору на питање да ли ће се материјални прогрес и животни стандард удвостручавати у свакој радној генерацији или неће. Јер, тај виши стандард садашњих генерација у самоуправном друштву треба да има одлучујући утицај на мотивацију за рад.

Да није реч о нашем простом, механичком гледању на раст производње говори и наше опредељење да циљ нису физичке величине већ, пре свега, економски ефекти — раст, ефикасност, рентабилност, продуктивност, брзина обрта друштвеног капитала итд. Одатле наша подршка оријентацији да се измени структура производње, да се она осавремени, да прати технолошка и економска кретања у свету, да буде еластичнија и флексибилнија: да буде у стању да се прилагођава брзим и све бржим променама које се дешавају у светској привреди. За наш економски положај и развој опасне су заблуде да се материјални положај наше привреде, а тиме и самоуправљања, може градити без обзира на то шта се дешава у свету. Наш прогрес није могућ мимо и изван прогресивних материјалних процеса који се одвијају у међународној подели рада. То захтева и квалитативне и квантитативне промене у погледу нашег учешћа у међународној подели рада. Квантитативне тако што ће далеко већи део националног производа бити усмерен ка светском тржишту, као што је то иначе случај са готово свим средњим и малим, развијеним земљама тржишне привреде. Квалитативне, зато што нам излазак на светско тржиште може осигурати критеријуме успешности.

Планско отварање процеса повећања садржаја домаћег рада, посебно домаћих знања у извозним производима, подразумева и да се не сме робовати задатим шемама о учешћу појединих региона у нашој размени, да се слободније оријентишемо на она тржишта на којима постоји реална могућност остваривања извозног дохотка, као и то, да се далеко више него до сада ослањамо на сложеније облике сарадње, на заједничка улагања, кооперацију, техничку, пословну и другу сарадњу. Једноставно, мора и наша производња да се прикључи савременој тенденцији поделе рада на склопове, елементе, подсистеме, на улажење у велике програме, специјализацијом за поједине делове.

Тржиште уместо политичког посредовања

Промене које већ дуже време желимо да извршимо су, дакле, крупне и радикалне зато што је њихова суштина — промена квалитета економије. А такве квалитативне промене могуће су једино на реалним претпоставкама економије до којих је у нашим условима могуће доћи једино ослоном на робну производњу, на самоуправљача као робног произвођача, на економске критеријуме успешног и неуспешног. Бољу економију може остварити само онај који је судбински за њу везан и непосредно мотивисан да своју позицију у процесу производње максимално искористи у властитом и друштвеном интересу. А интервенције државе, колико год биле праве, ту могу имати само другоразредну улогу — улогу подршке, а не креативну улогу. Због тога Савез комуниста мора у својој идејној борби за социјалистичко самоуправљање, коју води кроз остваривање Дугорочног програма економске стабилизације, да даје подршку јачању чињеница реалне економије свакој конкретној ситуацији. Реално сагледавање трошкова и учинка, реални параметри привређивања, реално исказивање располагања друштвеним капиталом су услов да се будући развој гради на чврстој основи уместо на илузијама. А то значи да се не могу, на пример, промене којима се жели спречити преливање друштвеног капитала у доходак а потом у потрошњу, или промене којима се жели економски да заштити употреба друштвеног капитала и његова нужна оплодња, проглашавати нападом на доходак. Такве мере као што су реална амортизација, реални трошкови, реална акумулација, реална камата, јесу напад на фиктивни доходак. А

фиктивни доходак и треба и мора да буде нападнут у борби за реални доходак.

Промене за које се залажемо, дакле, када је реч о јединственом југословенском економском систему, као и промене које ћемо спроводити у СР Србији таквог су карактера да отварају перспективу. Пре свега зато што је њихова суштина у подстицању способних колектива и појединаца, подстицању ефикасног организовања и одлучивања, подстицању успешног рада и економије. Али, самим тим, и у сузбијању нерада, фиктивног и неуспешног рада, неоправдане социјализације и потрошње. Укратко, опредељујемо се за то да јачамо економску мотивисаност и економску одговорност на којој се гради успешан развој, а не административну државу, њене некомпетентне интервенције, несврсисходну евиденцију на којој се гради хијерархија бирократије. Промене треба да су такве да њиховим остваривањем свако може и мора да покаже шта зна и шта може, и то на тржишту, на пољу реалне економије и путем много ефикаснијег рада, а не хрпама папира којима се политички посредује у стварима превасходно економске природе.